

Kansanvälinen äitinkielenpäivä

21 helmikuuta on Kansanvälinen äitinkielenpäivä. Se on päivä jonka Unesco perusti vuonna 1999 ja jota ko alettiin juhlimaan vuotta jällemin. Päivän tarkoitus on ette eistää kielelistä moninaisuutta.

Äitinkieli elikkä *modersmål* on suora laina latinalaisesta sanasta *lingua materna* ja mailmassa on suunnile 7000 eri kieltä. Ruottissa uskothaan olevan suunnile 200 äitinkieltä joista issoimat kielet on ruottinkieli, suomenkieli ja arapiankieli. Monela äitinkielelä ei ole ko joku puhuja Ruottissa, niinku aafrikkalaisila kielilä woolof ja mandinka. Sitte Ruottissa on kansa meän viis kansalista minuriteetikieltä, suomenkieli, meänkieli, saamenkieli, roominkieli ja jiddiksenkieli joilako on erityisasema ja erityiset oikeukset.

Lakiteksti sanoo ette kaikila on oikeus kieheen ja oikeus kehittää ommaa äitinkieltä, minuriteetikeiltä ja ette kaikila on maholisuus oppia viehraitä kielilä. Se on siis tärkeätä ette ei vain antaa lakitekstiä jää paperille, ko totheuttaa sen mitä laki säätäntää. Muuten on iso riski ette halkeamat kasuavat niin tiossa ko sosiaalisesti ja kielelisesti.

Ruottissa on kansa vuela 2009 lähtien, vasittu kielilaki jossako lakiteksti sanoo ette ruottinkieli on pääkieli Ruottissa ja ette se pittää olla kompletti ja yhtheiskuntakantava kieli. Mutta ei se ole ittesthään selvä ette ruottinkieli tullee elhään tulevaisuessa. Ruottinkieltä hyläthään yhä enämpi tutkinnossa ja korkeamassa koulutuksessa, jossako olletikki englantinkieltä käytethään paljon.

Mie luin avisissa *Språktidningen*, 2018-01-09, vaimosta nimeltä Katrina Esau joka on 84 vuotta ja puhuu kieltä jonka nimi on nluu. Se on kieli jota ko puhuthaan Eteläaafriikassa ja Botswanassa. Katarina Esau ei ossaa lukea eikä kirjottaa ja sillä ei ole ko pari muuta sukulaista jotka puhuvat hänen kielitä. Nluu-kieli on siis kuolemassa ulos. Tämä sai minua vertaahmaan meänkielen tilanetta hänen kielen tilantheen kansa. Esau sano nimittään omasta kielestä; *”Ko mie olin kläppi niin mie puhuin aivan nluukieltä ja mie kuulin paljon ihmisiä jotka puhuit sitä. Net olit hyvät aijat. Mie rakastin meän kieltä, mutta nyt se on muuttunu.”*

Apartheidhallituksen aikana Eteläaafriikassa nluupuhujat pakotethiin puhuhmaan

afrikaansia jotako olletikki valkeat afrikaantit puhuit. Net olit jälkiläisiä maahanmuuttajille, ennen kaikkia Hollantista ja suuriin osa afrikaansinkielestä on justhiins lainasanoja hollantinkielestä.

”Meitä pieksettiin valkealta mieheltä jos meät sautethiin puhumassa meän ommaa kieltä... Ja ihmiset ei ennääh halvaa puhua sitä kieltä. Sen ympäri oon niin paljon surua.”

Näin Katarina Esau sannoo ja nyt hänen yrittää lingvistitten kansa säilyttää nluukieltä. Oppimateriaalia on otettu esile ja kehitystyö ette ottaa esile alfapeetti ja kramatiikka on kansa käynissä. Saapi sitten nähä jos kieltä pystythään pelastamhaan.

Tämä artikkeli Katarina Esausta saattas aivan yhtä hyvin olla meänkielestä ja meänkielenpuhujista. Paljon revitaliseerinkityötä on tehty ja tehään. Kirjoja annethaan ulos niin lapsile ko täysile ja niitä on olemassa oppimateriaalia, sanakirjoja ja kramatiikkia. Meilä on kansa teatteria, raatio- ja tv-ohjelmia meänkielelä ja artistiä jotka käyttävät meänkieltä.

Meänkieltä kehitethään koko aijan, tulusieluja tullee ja mennee, ja keskustelut oon

kuumat mikä oon oikein ja mikä oon väärin. Vielä ei ole stantarttvarianttia kielestä otettu esile mutta kovvaa työtä tehään sen eestä.

Monela vanheemalla ihmisella jotako kielethiin käyttämästä ommaa äitinkieltä, oon hankala käsittää ette meänkieli nyt oon sallittu kieli eikä mikhään murre ja ette heitä räknäthään minuriteetiksi, niitähään yritehtiin niin pitkhään pakottaa kuulumhaan ruottalaiseheen majuriteethiin! Ja vieläki saattaa kuula keskusteluja onko meänkieli oikea elikkä väärä suomenkieli, onko meänkieli kieli vain murre ja kannatteeko sitä opettaa.

Ette saaja maholisuuen ette kehittää omaa äitunkieltä oon joka ihmisen perusteellinen tarve ja se joltako otethaan pois äitinkieli, saapi hankalaman elämän. Kaikkia kieliä ja olletikki minuriteetikieliiä pittää siis tukea vielä enämpi yhtheiskunnassa ja kielet pitävät näkyä ja kuulua vielä enämpi. Kaikila oon oikeus kiehliin. Ihminen saattaa oppia enämpi ko yhen kielen kertaa ja päähään mahtuu enämpi ko yks kieli.

(Jos sie halvaat lukea lissää nluukielestä niin sie löyät sen webbiosotheelta <http://spraktidningen.se>)